

Hogere ligging

6

Aan de rand van het poelgebied komen langzaam maar zeker andere landschapselementen in het vizier. Ze hangen bijna alle samen met de hogere ligging en de zanderige bodem. Het is, al wandelend, de moeite waard, zelf op zoek te gaan naar achtereenvolgens:

- bosjes met meidoorn, hondsroos of vlier, struiken die spontaan op gekomen zijn. Ze weten zich langs de sloot te handhaven als natuurlijke perceelsscheidingen.
- bouwland. Grondsoort, hoogteligging en het ontbreken van veen in de ondergrond maken de teelt van akkerbouwgewassen mogelijk.
- Oostwegeling, een oude moerneringsweg
- enkele fruitbomen, overgebleven exemplaren uit een boomgaardje, dat eind vorige eeuw verdween door de kanaalverbreding.

Moerneringspatroon

Moernering

7

Te midden van grillige graslandperceeltjes is hier een oud gereguleerd moerneringspatroon (strokenmoernering) goed te zien. Merkwaardig is, dat stroken die onder water staan, veen in de ondergrond hebben, terwijl ernaast gelegen hogere delen gemoerd zijn; waar dus veen is weggegraven, heeft reliëfomkering plaatsgevonden. Eveneens goed te zien is de ongecontroleerde veenafraving (wilde moernering); het terrein bleef na afloop erg 'holle-bollig' achter, met soms hoogteverschillen van twee à drie meter: het landschap was 'naar z'n moer' geholpen. Overal zijn drinkputten te vinden, gegraven op hogere plekken van kreek-ruggen, waar geen (zout) veen in de ondergrond zit. Dicht bij de Kanaalweg ligt één van de oudste (elfde eeuws) door de mens gemaakte landschapselementen van Zeeland: een hollestelle. In het toenmalige schorregebied wierpen schaapherders (1 à 1½ m hoge) vluchtplaatsen, z.g. 'stelbergen', op. Wanneer in zo'n stelle een put werd gegraven om regenwater op te vangen, ontstond een ringvormige 'hollestelle'.

Praktische informatie

Startpunt

Neem circa één km na de Postbrug (N 670 van Kapelle naar Yerseke) -net vóór hectometerpaaltje 7,1- de eerste weg links. Direct na de bocht begint de wandelroute: kruispunt Kanaalweg / Hovijweg.

Parkeren

Twintig meter vóór het beginpunt is langs de kant van de weg gratis parkeergelegenheid.

Terreinbeschrijving

De route gaat grotendeels over rustige, smalle verharde wegen. Het routedeel over de Oosterscheldedijk is onverhard. Let op, de stenen onderaan het dijktaalud kunnen glad zijn.

Lengte van de route

De route is ongeveer 9 kilometer (2,5 uur).

Zeeland laat zich bovenop de hoge Postbrug, tussen Kapelle en Yerseke, misschien wel op zijn mooist zien. 'Vanuit de lucht' is hier een fantastisch zicht op het Nationaal Park Oosterschelde, de Yerseke Moer, de weidsheid van het landschap en de mooie wolkenluchten. De Yerseke Moer staat bekend als 'het openluchtmuseum van Zeeland' en wordt onder andere getypeerd door oudland, holle-bollig moerneringslandschap en slingerende weggetjes.

De Moertoer

Rondom natuurgebied de Yerseke Moer

Wandeling 13

Openbaar vervoer

NS station Kruiningen/Yerseke, buslijn 27, halte Dam in Yerseke. Van hier naar de Stofstraat wandelen en het schelpenpad volgen, richting S2 (alternatief startpunt).

Horeca

Even buiten de wandelroute bevinden zich twee horecagelegenheden:

1. Café Restaurant Pannenkoekkasteel 't Veerhuis, Dam 3, Yerseke, tel.: 0113-572108 (200 m van route).
2. Siertuin 'De Sequoiahof', Kanaalweg 79, tel.: 0113-382548 (4 km vanaf startpunt aan het Kanaal door Zuid-Beveland)

Honden

Honden kunnen mee, mits aangelijnd.

Literatuurverwijzing

Voor aanvullende informatie, zie o.a.:
- 1000 jaar Yerseke, W.E.P. van IJsseldijk, 1973
- Deltalandschap, St. Het Zeeuwse Landschap, 2004

Bijzonderheden

Bij laagwater komt het routedeel langs de Oosterscheldedijk het best tot zijn recht. Raadpleeg een getijdentabel (www.getij.nl) voor de waterstanden bij Zierikzee. Door de YM is een gemarkeerde route uitgezet; deze is toegankelijk tussen 1 juli en 1 november.

BOOM 05.440-1

Colofon Wandelroutes Stichting Het Zeeuwse Landschap | tel. 0113-569110 | www.hetzeeuwse-landschap.nl

Auteur: Jan Koene. | Illustrator: Adri Karman.

Illustratie kreekkrug uit Het Zeeuwse zeekleilandschap, A.J. Beenhakker. | Foto's: Chiel Jacobusse.

Langs de route...

Algemeen

Het onverkavelde oudland van de Yerseke Moer (YM) met 1700 jaar oude kreeklopen is één van de meest ongeschonden zilte graslandgebieden van Nederland. Het natte holle-bollige moerlandschap is een restant uit de Middeleeuwen, toen er gemoerneerd werd. Moereneren is het veen opgraven om er zout uit te winnen. Dat was destijds een zeer kostbare stof. Vandaag de dag nog lopen zoekweggetjes dood in eertijds voor turf- en zoutwinning geschikte poelgebieden. Ook kreekruggen en slingerende sloten vertellen iets over de wordingsgeschiedenis van dit laatste stukje oudland. De door menselijke activiteit ontstane landschapselementen als hollestellen, drinkputten, onregelmatige perceeltjes en proviandbunkertjes geven de YM een grote cultuurhistorische waarde. Tenslotte bergt de YM, dankzij talloze zoet/zout-, hoog/laag- en droog/nat-overgangen, een schat aan natuurwaarden in zich. Het terrein varieert van bloemrijke hooilanden met ratelaars en fijn goudscherm naar plasdras terreintjes met zoutplanten als zeekraal en zilte watterranonkel. Vele vogelsoorten voelen zich thuis: weidevogels zoals Kievit, tureluur, grutto en veldleeuwierik en overwinterende ganzen waaronder de kol- brand- en rotgans.

Cultuurgrasland versus 'holle-bollige' weiland

1

Langs weerszijden van de Hovijweg is treffend het verschil tussen modern grasland en holle-bollig weiland waar te nemen. Ontdek zelf de verschillen door te letten op: vorm van de percelen, terrein-hoogte, aantal en vorm van de sloten, drinkputten, vogelstand en plantensoorten. Na de Tweede Wereldoorlog is in het kader van de ruilverkaveling het Zeeuwse platteland op de schop gegaan, wat noodzakelijk was voor een moderne landbouwuitoefening. Er kwamen rechte kavels, rechte wegen, brede sloten en percelen werden geëgaliseerd (gelijk gemaakt). Ook werd het waterpeil dieper gelegd, zodat de akkers minder nat zijn. (Zie figuur 1)

Kreekrug

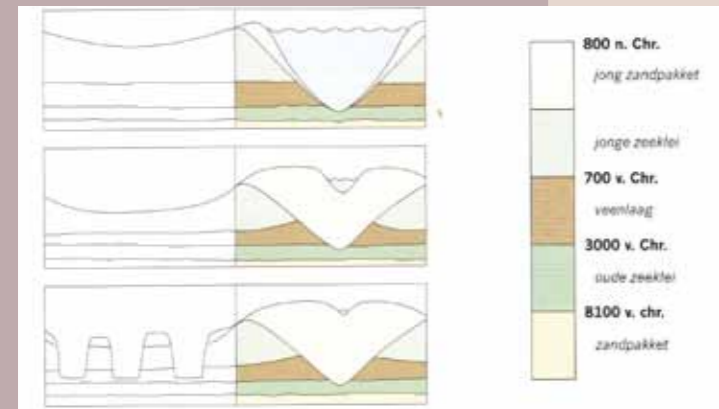
2

Kreekruggen zijn met zandig materiaal opgevulde getijdenkreeken. Vanaf de vierde tot de achtste eeuw drong de zee via geulen en kreeken het toenmalige Zeeuwse veenlandschap binnen en zette daarop een kleilaagje af. In de kreek zelf stroomde het zeewater krachtiger, zodat daarin zwaardere zanddeeltjes konden bezinken. Op Walcheren en Zuid-Beveland liggen veel wegen en dorpskammen op kreekruggen. Vanwege de hogere ligging en zavelige grond zijn ze uitstekend geschikt voor akkerbouw en fruitteelt. Ook de Kaarsweg kronkelt over zo'n kreekrug. De lagere delen in het landschap zijn poelgronden. Delving en inklinking van veen verklaren daar de lagere ligging. De slappe (veen)slootkant langs de weg is verstevigd met op elkaar gestapelde dakpannen. (Zie figuur 1)

Kaarspolder

3

Inlagen ontstonden op plaatsen waar gevaar bestond dat de dijk het zou begeven. Achter de zeedijk werd voor de zekerheid een inlaagdijk gelegd. Het gebied tussen de twee dijken heet een inlaag. De inlaag Kaarspolder is in de zestiende eeuw ontstaan. De oppervlakte is nogal gewijzigd door samenvoeging met de inlaag 'Koudepolder' en door tracéverlegging van het Kanaal door Zuid-Beveland. Maken poelen, rechtlijnige kavelrestanten en zoute kwel dit poldertje al bijzonder, de natuurliefhebber zal vooral verrast worden door de inlaag 'bloemen'dijk en de massaal voorkomende zoutminnende

Doorsnede kreekrug

- a. kreek
- b. vanuit de kreek vormen zich twee oeverwallen
- c. kreekrug met restkreek

Figuur 1

Beschrijving van de wandeling

Na de Postbrug, vanuit de richting Kapelle, -net vóór hectometerpaaltje 7,1- de eerste weg links en parkeer direct na de bocht langs de weg. Twintig meter verder begint (en eindigt) de wandelroute op het kruispunt van de Kanaalweg/Hovijweg. Einde Hovijweg rechtsaf: Kaarsweg. Einde linksaf, de dijk op. Op dijk direct rechts, langs picknicktafel. Na ca. 0,5 km dijkoprit volgen. Daarna keuze uit twee 'onverharde' vervolgmogelijkheden: buitendijkse en bovendijkse wandeling langs Oosterschelde. Bij nadering Yerseke geasfalteerd wandelpad op dijk volgen. Na 50 m stenen dijktrap af, parkeerterrein en Postweg oversteken. Direct rechts Stooftstraat in, 40 m verder rechtsaf (schelpenpad volgen). Na 150 m (bij bank) rechtsaf en na 15 m direct linksaf geasfalteerde weg op: Smalleweg. Einde linksaf: Akkerseweg. Einde (T-splitsing) rechtsaf: Everseweg volgen. Na ca. één km bij T-splitsing rechtsaf: Reeweg, een 'kreekrug'weg met picknicktafel. Einde rechtsaf: Kanaalweg, tot eind. Postweg oversteken naar start- en eindpunt.

planten en vogels. Op de kale poeloevers broeden kluut, visdief en kokmeeuw. Het grasland is geschikt voor weidevogels. Naast broedgebied is de Kaarspolder ook hoogwatervluchtplaats en rustplek voor talrijke trekvogels.

Zeekraal

Oosterscheldedijk

4

Vooraf bij helder weer en afgaand tij is hier veel te zien, bijvoorbeeld blaaswier onder aan de dijkvoet. Mosselen, oesters en kreukels liggen er voor het oprapen en zwermen vogels vliegen over en weer. Ook 'dode elementen' verdienen hier aandacht. Staken, die hoeken van mosselpercelen markeren en in de verte op de droogvallende platen het 'Verdronken Land van Zuid-Beveland'. Iets verder zijn oude oesterputten te herkennen, maar van de ernaast gelegen vroegere veerhaven is niets meer over, hoewel... 't Veerhuis bestaat nog met ongeveer dezelfde functie als destijds.

Landschap van weleer

5

De 'schotelvormige' YM ligt langs de Akkerse- en Everseweg vrij laag (-1,2 m N.A.P.). Het zoute veen bevindt zich dicht aan de oppervlakte. Kleine en grotere waterpartijen verraden vroegere veenafgravingen. Nergens is een boom of struik te bekennen. Een modern metalen hek valt op en geeft nu eens geen toegang tot de hooi- en weilanden, maar tot een eeuwenoud moernergeweggetje. Dit zoekweggetje is aangelegd in, of langs een klein opgevuuld getijdengeultje, vandaar de bochtige loop! Heel bijzonder is de vegetatie in dit lage poelgebied. Melkkruid, zilte schijnsprurrie, zulte, zilte rus en zeekraal groeien er volop. Het zijn alle zoutplanten, die normaal buitendijks, op de schorren, te vinden zijn.